

אב תש"פ
אוגוסט 2020

לכבוד

מנהלי בתי הספר,
מנהלי החוות לחינוך חקלאי,
רכזי המקצוע, מרכזי המשק ומרכזי הענפים החקלאיים,
מרכזי החממות הלימודיות במינהל לחינוך התיישבותי,
מורי החקלאות בבית הספר העל יסודי, בחט"ב, בבית הספר היסודי ובחוות לחינוך חקלאי

שלום רב,

הנדון: חוזר מפמ"ר חקלאות לשנה"ל תשפ"א

אנו עומדים בפני שנה מאתגרת בתחום הלמידה, אך חקלאות ישראל ממשיכה להתקיים גם בזמנים הללו וחשיבות לימוד המקצוע רק עולה- הן מבחינת הצורך באספקת מזון והן מבחינת הצורך של התלמידים בעשייה.

חוזר זה מיועד לכל הגורמים בבתי הספר הקשורים להוראת החקלאות והפעילויות הקשורות לנושא זה.

חוזר זה כולל שני חלקים מרכזיים:

א. חקלאות בבית הספר העל יסודי.

ב. חקלאות בבית הספר היסודי, בחטיבת הביניים ובחוות לחינוך חקלאי.

מקצוע החקלאות הוא מקצוע רב תחומי, המביא לידי ביטוי את הידע המדעי והטכנולוגי הרב שהצטבר בארץ ובעולם.

מטרת המקצוע היא לפתח ידע, חשיבה מיומנויות וערכים מדעיים.

מקצוע החקלאות הוא מקצוע ערכי העוסק בפיתוח ערכים הקשורים לעבודת האדמה, רווחת בעלי חיים, עבודת צוות ואחריות, חינוך סביבתי ואסתטי ועוד.

המקצוע משלב למידה התנסותית בסביבות לימוד כיתתיות וחוף כיתתיות, בנוסף ללמידה עיונית בכיתה. בהתאם לכך **חובה** לפעול בהתאם להנחיות הבטיחות **המופיעות בחוזר המנכ"ל**.

* מורה שעדיין לא הצטרף לתפוצת המיילים מתבקש לפנות במייל לרונית נאמן-

ronitn63@gmail.com

חשוב מאוד שכל המורים המלמדים בחטיבה עליונה יהיו רשומים ברשימת התפוצה - יעקבו אחרי הודעות הדוא"ל הנשלחות ע"י צוות הפיקוח, אחרי העדכונים **באתר המקצוע** וב**אתר המורים**, וישתתפו בתהליכי הפיתוח המקצועי שאנו מקיימים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' למדעים
הפיקוח על הוראת החקלאות

לאחרונה גובשה מדיניות במשרד לשילוב של ידע מיומנויות וערכים כמטרה חשובה של החינוך. בין המיומנויות נמצאות מיומנויות קוגניטיביות כמו אוריינות מדעית, חשיבה ביקורתית וחשיבה יצירתית ומיומנויות בתחום הרגשי והחברתי.

" אוריינות מדעית" הוגדרה כיכולת לעשות שימוש בידע, מושגים ורעיונות מדעיים על מנת לתאר ולהסביר תופעות, לזהות שאלות לחקירה מדעית, להסיק מסקנות מבוססות ראיות ולהשתמש בנתונים אובייקטיביים וידע מדעי בהיבטים לימודיים חברתיים ואישיים, מתוך הבנת הרלוונטיות והנחיצות של המדע לחיי היום.

יכולת זו מובילה לגיבוש זהות מדעית ומאפשרת אקטיביות בחתירה לצדק חברתי וסביבתי. האוריינות המדעית כוללת:

1. התמצאות מדעית (מהות המדע והידע על התהליך המדעי)
  2. הסבר מדעי של תופעות
  3. תכנון ביצוע והערכה של מחקר
  4. פרשנות מדעית של נתונים וראיות.
- בשנת הלימודים תשפ"א ינתן דגש ליישום ולהטמעה של אוריינות מדעית וחשיבה מדעית לפי מדיניות "דמות הבוגר" בהוראה.

תוכן עניינים

חקלאות בבתי-הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובחוות לחינוך חקלאי	חקלאות בבתי-הספר העל יסודיים	
תוכנית הלימודים	היערכות להוראה בתקופת הקורונה	.1
פתיחת שנת הלימודים תשפ"א	תוכנית הלימודים	.2
חינוך לקיימות	בחינות הבגרות בחקלאות	.3
מרחבי למידה זואולוגיים	תוכניות לימודים ייחודיות	.4
פיתוח מקצועי	תעודת גמר חקלאית	.5
חומרי למידה	חינוך סביבתי בסביבה החקלאית	.6
העברות תקציביות	חומרי למידה	.7
פעילות ארצית לתלמידי החוות	חממות לימודיות בחינוך ההתיישבותי	.8
פיקוח והדרכה	פיתוח מקצועי	.9
	תיק תוכניות לימודים	.10
	פיקוח והדרכה	.11

א. חקלאות בבתי הספר העל יסודיים

1. היערכות להוראה בתקופת הקורונה

- לימוד המקצוע כולל באופן מובנה את העשייה החקלאית, שמהווה בסיס ללימודה.
לאור האפשרות שחלק מהשנה יצריך שילוב של למידה פנים אל פנים עם למידה מרחוק / למידה מרחוק בלבד - חשוב לתכנן את ההוראה-למידה-הערכה על פי הנקודות הבאות:
- תיכנון ההוראה על פי מיקוד הלמידה בתוכנית הלימודים (ראו פירוט בהמשך).
  - תכנון עבודת מחקר (אגרוטופ) וביצועה בתקופות בהן ניתן יהיה להגיע למוסד החינוכי, תוך שמירה על כללי התנהגות והנחיות משרד הבריאות.
  - מומלץ להכין ערכות של גידול צמחים/ התנסות בתזונה שהתלמידים יוכלו לבצע בבית, כמובן תוך שמירה על הנחיות הבטיחות והבריאות.
  - שמירה על שיגרת אירועי הערכה לאורך שנת הלימודים. רצוי שאלו יהיו מגוונים, בהיקפים משתנים ורבים כדי להגיע להערכה הולמת של התלמידים.
  - מסמך הנחיות להתנהלות במעבדות במהלך הקורונה נמצא [באתר אגף מדעים](#)

2. תוכנית הלימודים

החקלאות מזמנת למידה חווייתית ומשמעותית שמטרתה היא הבנייה של ידע מדעי, הכולל אוריינות מדעית, פיתוח מיומנויות עבודה וכישורים רגשיים וחברתיים, פיתוח מודעות ערכית ואחריות, והקניית ערכי עבודה ואהבת הארץ.

א. תוכנית הלימודים בכיתות י'-י"ב לנבחנים ב-5 יח"ל

לאור מגפת הקורונה, הוחלט לצמצם- בהוראת שעה- את התכנים הנלמדים לקראת הבגרות בחקלאות לשנת תשפ"א. המיקוד מופיע ב"אתר קורונה – מערכת החינוך בשנת לימודים בצל הקורונה".
לצד הנושאים לבחינה, פורסמה טבלת חומרי הוראה, מאורגנת על פי נושאי תוכנית הלימודים עם קישורים מתאימים לאתר המקצוע ולאתר מורי החקלאות.

ב. טיוטת תוכנית הלימודים החדשה

לאור המצב, אנו ממשיכים בהפעלת התוכנית החדשה בבתי ספר נבחרים בלבד.
הטיוטה מופיעה באתר המקצוע- נשמח להערותיכם.
תלמידים שלמדו בבתי הספר שנבחרו להתנסות זו, יוכלו לגשת לבחינת מפמ"ר ייעודית.
על המורים המלמדים על פי תוכנית הלימודים החדשה להיות בקשר עם המדריך אביחי בנימיני-
Avihaibin@gmail.com, עד 30.9.20.

ג. תוכנית לימודים בהשכלה כללית

החל משנה"ל תשע"ה, חלה חובת למידה של 2 מקצועות השכלה כללית בהיקף של 30 שעות שנתיות לכל מקצוע. למידה זו תוערך בהערכה בית-ספרית בלבד.

תוכנית השכלה כללית בחקלאות, מציגה בפני הלומדים מבחר נושאים מעניינים, שמטרתם לעורר סקרנות והתעניינות בתחום דעת זה, על מנת לעודד אותם לבחור במקצוע מדעי החקלאות כמקצוע התמחות לבגרות בהיקף 5 יח"ל.

התוכנית מופיעה באתר המקצוע בלשונית חטיבה עליונה- תוכנית הלימודים

בשיתוף אגף א' לחינוך על יסודי ואגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית, הוחלט שתלמידים הלומדים ביולוגיה בהיקף של 270 ש' כמבוא ללימודי החקלאות- פטורים מחובת הלמידה של 2 מקצועות ההשכלה הכללית (30+30 ש') וממבוא למדעים (90 ש')

תוכנית הלימודים בביולוגיה בהיקף של 270 ש' נמצאת באתר הפיקוח על הוראת הביולוגיה. תלמיד שניגש לבגרות בחקלאות בהיקף של 5 יח"ל ולא לומד 270 ש' ביולוגיה- מחוייב ללמוד ולהיבחן ביחידת מבוא למדעים.

3. בחינות הבגרות בחקלאות

א. מועד ספטמבר

בהתאם לפרסומי אגף הבחינות- מיועד לנבחני משנה בלבד, אשר בשל הקורונה לא יכלו להיבחן במועד קיץ. לא מדובר במועד ב' למי שנרשמו והוערכו ע"י ביה"ס במועד קיץ. התאריך המיועד הינו יום רביעי, כ"ד אלול 16.9.20.

השאלונים והנהלים הנוגעים למועד זה מופיעים באתר אגף הבחינות.

יש להיות עירניים להנחיות אגף הבחינות, בייחוד במידה ותהיה מורכבות בשל הקורונה.

ב. מרכיבי ההיבחנות במקצוע- תחומי צומח ובע"ח

בחינה חיצונית (046371/046381) - בחינה אחת שמקיפה את התחום והענף.

הערכה חלופית (046283) - הערכה בית ספרית.

אנחנו אמונים על הצד הפדגוגי. תפעול הבגרויות בסמכות אגף הבחינות, ההנחיות באתר אגף הבחינות.

מבנה הבחינה החיצונית

השנה מתוכננות במועד קיץ תשפ"א שתי אפשרויות לבחינה חיצונית במדעי החקלאות, המהווה 60% מ-5 יח"ל

שאלון 046371 – בחינה חיצונית בתחום צומח.

שאלון 046381 – בחינה חיצונית בתחום בעלי חיים.

כל אחד מהשאלונים בנוי על פי המוצג בטבלה שלהלן.

ניקוד	מס' שאלות	נושא	פרק
15	שאלה 1 רב בררתית ובה 12 סעיפים. על התלמיד לענות על כל הסעיפים בסוף מחברת התשובות	משותף ל כ הענפים בתחום	ראשון
45	5 שאלות – על התלמיד לענות על שלוש מהן. ל כ ל שאלה 15 נקודות.		
40	3 שאלות ב כל אחד מן הענפים – על התלמיד לענות על שתיים מן השאלות בענף שבו להתמחות. ל כ ל שאלה 20 נקודות.	התמחות בענף	שני

השאלות הפתוחות ב**שני** הפרקים של הבחינה, יכללו שאלות ידע **ברמת חשיבה נמוכה** ושאלות העמקה **מסדר חשיבה גבוה** ובהן טקסט קצר/תמונה/גרפים וטבלאות המבוססים על מחקרים בתחום החקלאות.

ג. בחינת מפמ"ר בתחום תזונה - שאלון 046388

לבתי"ס שברחו ללמוד תחום זה, תכלול בחינת המפמ"ר בתחום התזונה, שאלות ידע ושאלות העמקה על פי מפרט התכנים המופיע בתוכנית הלימודים במדעי התזונה.
מבנה הבחינה, המהווה 60% מהציון ב-5 יח"ל חקלאות:

ניקוד	מס' שאלות	נושא	פרק
20	שאלה 1 רב בררתית ובה 12 סעיפים. על התלמיד לענות על כל הסעיפים.	פרקים 1-5	ראשון
60	5 שאלות – על התלמיד לענות על שלוש מהן. ל כ ל שאלה 20 נקודות.	פרקים 1-4	שני
20	2 שאלות – על התלמיד לענות על אחת מהן.	פרק 5	שלישי

דיווח ציון המבחן יעשה באפליקציה **לדיווח ציונים שבשילובית** (שהחליפה את טופס 9588), ציון בחינה אחד ללא פרמטרים.

ד. הערכה חלופית - שאלון 046283

הערכה זו כוללת את המרכיבים הבאים:

1. **אגרוטופ** - תרגיל מחקרי, הכולל תכנון וביצוע מחקר ע"י התלמיד, בהנחיית המורה. (מהווה 50% מהציון הכולל בהערכה חלופית). חובה להגיש לאישור את תוכנית המחקר עד י"ט שבט תשפ"א, 1.2.21, בהתאם להנחיות **שבאתר המקצוע**.

להזכירכם - בהתאם להנחיות אגף הבחינות, **לא ניתן לקלוט ציוני הערכה חלופית ללא אישור מפמ"ר.**

אישור המפמ"ר מותנה בהגשת הצעות המחקר, אישורן ע"י מדריך התחום ושליחת מדגם של עבודות המחקר שבוצעו.

2. **בחינת מעקב** - בחינה על המיומנויות המעשיות, תבוצע ע"י מדריך/ מורה הענף (מהווה 50% מהציון הכולל בהערכה חלופית).

דיווח ציון המבחן יעשה **באפליקציה לדיווח ציונים שבשילובית** (שהחליפה את טופס 9588). הדיווח הוא של ציון **אחד**, המשקלל את בחינת המעקב והאגרנטופ (ללא פרמטרים), משמעות הדיווח הינה מתן **שכר** לבוחן שאושר במאגר הבוחנים.

ה. חפיפה של תאריך הבגרות החיצונית עם בגרות חיצונית נוספת

- במידה ותלמידי חקלאות נבחרים באותו יום בבגרות חיצונית נוספת, יש להגיש בקשה לפתרון בעיית החפיפה בבחינות לאגף הבחינות (בהתאם להנחיות שמפרסם האגף).
- בנוסף על כך, יש לשלוח הצעה לבחינה בית ספרית (שתבצע במקום הבחינה החיצונית- במידה ואגף הבחינות יאשר) לאישור **פדגוגי** עד י"ח ניסן תשפ"א, 31.3.21. את הבחינה יש לשלוח בדוא"ל לרונית נעמן-נאמן ronitn63@gmail.com.
- אישור הבחינה הינו **פדגוגי** בלבד, האישור הרשמי לביצוע הבחינה במועד אחר הינו מטעם אגף הבחינות בלבד.
- דיווח ציון המבחן יעשה **באפליקציה לדיווח ציונים שבשילובית** (שהחליפה את טופס 9544). ציון בחינה **אחד** ללא פרמטרים. יש לצרף את אישור הבחינה שישלח אליכם.

1. נבחני משנה

- נבחן משנה שצריך להשלים הערכה חלופית - יבחן בבחינה **בכתב** (סמל שאלון 46282) על נושאי הלימוד המופיעים להערכה חלופית במהדורה המותאמת לשנה"ל הנוכחית.
- הזמנת שאלון - בהתאם לנהלי אגף הבחינות.
- דיווח ציון המבחן יעשה **באפליקציה לדיווח ציונים שבשילובית** (שהחליפה את טופס 9544). ציון בחינה **אחד** ללא פרמטרים. ולדווח בציון הבית ספרי 888.

2. תרגום שאלונים

- תרגום לערבית מתבצע בשאלונים בהם יש נבחנים קבועים בלבד.
- אין אפשרות תרגום לשפות נוספות.
- תלמידים עולים - בהתאם להתאמות המאושרות לתלמידים עולים.

ח. בחינות הבגרות לתלמידים הזכאים להתאמת דרכי היבחנות

בחינה בע"פ

- יש לבצע את הבחינה בהתאם לנהלי אגף הבחינות בנושא.
- דיווח ציון המבחן יעשה באפליקציה לדיווח ציונים שבשילובית (שהחליפה את טופס 9544). ציון בחינה אחד ללא פרמטרים.
- בתי ספר "ירוקים" שבהם אין אפשרות לבחינה בע"פ מלבד המורה הישיר - יכולים לפנות בבקשה לאישור מיוחד מהגב' אהובה סיידוף, בהתאם לפרטי הקשר המופיעים [באתר אגף הבחינות](#).
- בהתאם לנהלי אגף הבחינות בכלל המקצועות, דגם התשובות (מחוון) לא יישלח ביום הבחינה, על המורה להכין דגם לבוחנים.

התאמות באמצעות תוכנת i-test

עדיין לא מתבצעת במקצוע שלנו. אגף הבחינות מעדכן בחוזרים מטעמו את המקצועות שיכללו בפרוייקט זה מידי שנה.

בחינות מותאמות בתחום צומח ובעלי חיים

בהתאם להנחיות אגף ליקויי הלמידה, מבחני הבגרות המותאמים בכל המקצועות יכללו את כל חומר הלמידה שנדרש לקראת היבחנות בשנה"ל. ההתאמה מאפשרת לתלמיד בחירה גדולה יותר במבחן עצמו. תלמיד הזכאי להתאמה, יענה בחלק השני של הפרק הראשון על שתי שאלות מתוך חמש השאלות הפתוחות, במקום על שלוש שאלות מתוך חמש.

בחינות מותאמות בתחום תזונה

תלמיד הזכאי להתאמה יענה בפרק השני על שתי שאלות מתוך חמש השאלות הפתוחות, במקום על שלוש שאלות מתוך חמש.

4. [תוכניות לימודים ייחודיות](#)

במקצוע החקלאות קיים מגוון תוכניות לימודים ייחודיות, המופיעות [באתר האגף לת"ל ייחודיות](#). בתי ספר שאושרו להם תוכניות לימודים ייחודיות, יכתבו מבחן בגרות שיועבר לאישור היחידה לתוכניות לימודים ייחודיות, לפני ביצועו. יש לשלוח עותק של הבחינה המאושרת למדריכה רונית נעמן-נאמן, ronitn63@gmail.com עד י"ח ניסן תשפ"א, 31.3.21.

5. תעודת גמר חקלאית

תלמידים, בעלי צרכים מיוחדים מסוגים שונים (בתי"ס לחינוך מיוחד, כיתות חינוך מיוחד בחינוך רגיל, ותלמידים בשילוב אישי עם לקות בשכיחות נמוכה - תקציב דיפרנציאלי), יוכלו לגשת למבחן הבגרות במדעי החקלאות ככלל התלמידים, או לגשת למבחן פנימי בית ספרי אשר יקנה להם תעודת גמר חקלאית.

היקף הלמידה הנדרש הוא 180 שעות הכוללות 90 ש' עיוניות ו-90 ש' מעשיות.

בי"ס שמעוניין ללמד לקראת תעודת גמר חקלאית, מתבקש לדווח באמצעות [הטופס המקוון](#) עד י"ב תשרי תשפ"א, 30.9.20.

בית הספר יחבר את שאלוני הבחינה בהתאם לסילבוס, המופיע [בתוכניות הלימודים לתעודת גמר חקלאית באתר המקצוע](#). התלמיד יבחן בשני מרכיבי בחינה:

- א. בחינה עיונית אשר **קיבלה אישור** מטעם הפיקוח על הוראת החקלאות, בה התלמיד יידרש לענות על חמש שאלות מתוך שבע שאלות. סה"כ נקודות למבחן 100 נקודות.
- ב. בחינה מעשית, בה יבחן התלמיד על המיומנויות אותן רכש במהלך שנות לימודיו כמופיע בתוכניות.

הציון הסופי לתעודת הגמר יהיה ממוצע בין ציוני שתי הבחינות (העיונית והמעשית).

בהתאם [לחוזר מנכ"ל תשע"ו 4א'](#) עמידה במבחן זה, **לצד היבחנות בבחינה חיצונית אחת בהיקף של יחידה אחת לפחות** תקנה לתלמיד "תעודת גמר חקלאית".

בי"ס שסיים את ההוראה וההיבחנות בהתאם להנחיות, מתבקש לדווח לאביחי בנימיני במייל Avihaibin@gmail.com עד לתאריך ז' אב תשפ"א, 15.7.21

6. חינוך סביבתי בסביבה החקלאית

תוכנית הלימודים בחקלאות כוללת גם לימודי סביבה במשק החקלאי, כנושא חובה, בכל הענפים. הרפורמה ברפת (בהקשר של שמירה על איכות סביבה) הופעלה בכל בתי הספר החקלאיים בהם קיימת רפת.

לימודי הסביבה צריכים לבוא לביטוי בהפעלה המעשית של כל ענפי החקלאות.

7. חומרי למידה

- רשימת ספרי הלימוד נמצאת [באתר המקצוע בלשונית חטיבה עליונה- חומרי למידה](#).
- [באתר מורי החקלאות](#) ישנם חומרי הוראה רבים, בהתאם לנושאים שבתוכנית הלימודים.
- כלים להוראה מרחוק מצויים [באתר המרחב הפדגוגי](#)
- קובץ המרכז את חומרי ההוראה-למידה על פי הנושאים בתוכנית הלימודים יופיע [באתר המקצוע](#), בסמוך לקובץ תוכנית הלימודים המעודכנת לשנת תשפ"א

8. חממות לימודיות בחינוך ההתיישבותי

גם השנה ימשיך המינהל לחינוך התיישבותי לסייע לבתי הספר במנהל לחינוך התיישבותי בפיתוח החממות הלימודיות לשם ביצוע פרויקטים חקלאיים מדעיים, בהתאם לתבחינים ותנאי הסף שמפורסמים ע"י המינהל לחינוך התיישבותי.

התמיכה בחממות בכפרי הנוער באחריות ז'אן אטלי, המפקח על המשק החקלאי

jeana@mchp.gov.il

הטיפול בחממות הלימודיות בבתי ספר האזוריים באחריות יואל אבני, מפמ"ר חקלאות

yoela@mchp.gov.il

9. פיתוח מקצועי

בהובלת וועדת המקצוע ובסיוע אגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית והאגף להתפתחות מקצועית של עו"ה, עיקר הפיתוח המקצועי בחקלאות מתבצע בקהילות המורים.

קהילות המורים הן קבוצות מורים שנפגשות באופן קבוע, במטרה לטייב את יכולות ההוראה שלהם. הקהילות מתנהלות באווירת שיתוף, שייכות ותרומה הדדית.

מטרת הקהילה היא ליישם פדגוגיה מיטבית של הוראת המקצוע בשילוב דרכי הוראה-למידה חדשניות לפיתוח ידע, חשיבה, ערכים ומיומנויות בחקלאות.

במהלך המפגשים חברי הקהילה לומדים ומתמקצעים, תוך שיתוף באירועים והתנסויות מעבודתם בכיתה ובמרחב העבודה, יישום התובנות בכיתה ודיווח לקהילה על תובנות חדשות בעקבות התנסויות אלו.

לצד שיתוף עמיתים בעשייה החינוכית ולמידה משותפת, קהילות המורים מזמנות פיתוח חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית, כמו גם תמיכה רגשית וחברתית לחברים בהן.

מורים מ"עתודת המנהיגות" פועלים כמובילי קהילות במודל רשתי של הרחבת ההשפעה במסגרת קהילות המורים.

מפגשי קהילות מורי התיכון מתקיימים בימי רביעי בצהריים- לקהילה באזור הצפון ולקהילה באזור מרכז/דרום.

מורים המעוניינים להצטרף לקהילות מוזמנים לפנות בקישור שיפורסם במייל [ובאתר המקצוע](#). השנה יינתן דגש במפגשי הקהילה על כלים להוראה מיטבית מרחוק, לצד הכנה לקראת המעבר לתוכנית הלימודים החדשה.

במקביל לתקיים השתלמות מקוונת, למורים שלא יכולים להשתתף בקהילות.

המרכז הארצי למורי החקלאות במכון וולקני

המרכז הארצי למורי החקלאות נפתח לפני שלוש שנים במכון וולקני, בשיתוף פעולה של אגף א' למדעים במזכירות הפדגוגית, המינהל לחינוך התיישבותי ומנהל המחקר החקלאי.

מרכז המורים מהווה גשר בין המחקרים המתקיימים באקדמיה בתחום מדעי החקלאות להוראת המקצוע.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' למדעים
הפיקוח על הוראת החקלאות

הפעילויות במרכז מופנות לשתי קבוצות:

למורים:

- 1) ריכוז הפיתוח המקצועי של מורי החקלאות
- 2) אתר אינטרנט למורים למדעי החקלאות
- 3) פיתוח חומרי הוראה לטובת המורים

לתלמידים

- 1) ימי חשיפה מרוכזים למחקר חקלאי מתקדם לכיתות או לקבוצות במרכז וולקני, בבית דגן.
  - 2) הדרכת תלמידים בפרויקטים מדעיים ועבודות גמר.
  - 3) מחנה קיץ לנוער שוחר מדע
- לפרטים ניתן לפנות למרכז:

טלפונים: 052-2994524 03-9683758 03-9683650 פקס 03-9683724.

דוא"ל noshem@agri.org.il

10. תיק תוכניות לימודים

כלי מקוון המרכז את תוכנית הלימודים בדגש על ידע, מיומנויות וערכים מציג תמונה של הנלמד בבתי הספר החקלאיים והאזוריים בתחום מדעי החקלאות. מטרת הכלי להדגים את הקשר בין הידע, המיומנויות והערכים בתוך המקצוע ובין המקצועות ולהציע מגוון חומרי הוראה-למידה-הערכה בהתאם לנושאים המרכזיים שבתוכנית הלימודים.

11. פיקוח והדרכה

רשימת צוות הפיקוח וההדרכה מופיעה [באתר המקצוע](#)

חקלאות ולימודי סביבה בבית הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובחוות לחינוך חקלאי

---

1. תוכנית לימודים

תוכניות הלימודיות המחייבות, הן תוכניות הלימודים שהוכנו על ידי היחידה לתוכניות לימודים במשרד החינוך:

א. תוכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בביה"ס היסודי ובחוות לחינוך חקלאי ולימודי הסביבה - מופיעה באתר המקצוע בלשונית יסודי וחטיבות ביניים - תוכניות הלימודים ליסודי.

לתשומת ליבכם - בוצעו עדכונים ודגשים חינוכיים בתוכנית לתלמידי כיתות ג-ד'.

ב. תכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בחטיבת הביניים ובחווה לחינוך חקלאי ולימודי הסביבה מופיעה באתר המקצוע בלשונית יסודי וחטיבות ביניים - ת"ל לחט"ב.

תוכניות הלימודים משלבות ידע, מיומנויות וערכים בתחום החקלאות במטרה לפתח ולטפח אוריינות מדעית אצל הלומדים.

בעקבות מגפת הקורונה, מנהל בית הספר רשאי לקבל החלטה לתת עדיפות להוראה של חלק מהנושאים בלבד - בהתאם לשיקול דעת פדגוגי של התאמה למגבלות המצב.

2. פתיחת שנה"ל תשפ"א

שנת הלימודים הנוכחית מתחילה כשבועיים לפני חגי תשרי, דבר שמאפשר ביצוע חלקי של שתילות והכנות לחורף עם תלמידי בתי"ס.

לאור הצורך בהיערכות להוראה מרחוק, יש לשים דגש על דרכים בהן ההוראה תשולב בהתנסות מעשית בסיסית בגידול.

מומלץ להכין ערכות של גידולים שהתלמידים יוכלו לגדל בבית, כמובן תוך שמירה על הנחיות הבטיחות והבריאות.

מתווה מעודכן של הפעילות בחוות מפורסם באתר קורונה – מערכת החינוך בשנת לימודים בצל הקורונה. המתווה מתייחס להיבטים ייחודיים לחוות ומתבסס על הנחיות אורחות חיים במוסדות חינוך המחייבים את כלל בתי הספר.

כמובן, כחלק מההכנות לפני פתיחת שנה"ל, חובה לבצע את כלל בדיקות הבטיחות הנדרשות, בהתאם להנחיות אגף הביטחון.

3. חינוך לקיימות

אנחנו מתברכים בשיתוף פעולה פורה עם הגב' חני פלג, הממונה הארצית על החינוך לקיימות באגף א' למדעים.

הפעילות לקידום החינוך לקיימות יעשה על ידי הצוות החינוכי בבית הספר בכל שכבות הגיל, כאשר המובילים הם המורים במקצועות הבאים: מדע וטכנולוגיה, מולדת וגיאוגרפיה, חקלאות, לימודי הסביבה, חינוך לבריאות ופעילויות במסגרת מנהל חברה ונוער.

באתר המקצוע פורסמו טבלאות המתייחסות לתוכנית הלימודים בחקלאות ולימודי הסביבה בבית הספר היסודי ובחטיבת הביניים והקשרים מתאימים לקיימות.

על מורי המקצוע בביה"ס להכיר את ההקשרים בין חקלאות לחינוך לקיימות, ללמד על פיהם, ולקדם את הטיפוח הירוק בבית הספר. אנו ממליצים שהמורה לחקלאות ירכז את החינוך לקיימות בבית הספר ולדאוג לתכנון תוכניות הוראה למידה במקצועות השונים המשלבות חינוך לקיימות.

החוות לחינוך חקלאי ישמשו כמרכזים מדגימים בנושא הקיימות בכל הקשור לנושאים משיקים לחקלאות כמו שימוש מושכל במים, מחזור חומרים, חקלאות אורגנית, אנרגיות חלופיות ועוד.

המורים בחוות ישמשו כיועצים לבתי הספר בכל הקשור לטיפוח הירוק של חצר בית הספר והמבנים.

3. מרחבי למידה זואולוגיים

- יש להקפיד על עמידה בנהלים המופיעים בחוזר מנכ"ל מבחינת הבטיחות, התאמת הכלובים לבעלי החיים, הכנת מלאי מזון וטיפול בבריאות בעלי החיים, על מנת שתחזוקת פינת החי תתבצע מבלי לסכן את התלמידים המטפלים ותוך שמירה על רווחה מרבית לבעלי החיים.
- היחידה ליעוץ והדרכה לפינות חי תקיים השתלמות למפעילי פינות חי. קיום ההשתלמות מותנה בקבלת אישור תקציבי. עם קבלת האישור תופץ הזמנה באתר המקצוע.
- לרשות מפעילי פינות החי עומדת חוברת הנחיות לגידול וטיפול בבעלי חיים בפינת החי: "מדריך להקמה, אחזקה וטיפול בבע"ח בפינות חי במוסדות חינוך". החוברת נמצאת באתר המקצוע בלשונית פינות חי.
- בתקופת הקורונה, יש לפעול בהתאם להנחיות ההתנהלות שמופיעות באתר קורונה – מערכת החינוך בשנת לימודים בצל הקורונה, יחד עם הנחיות ההתנהלות בחוות לחינוך חקלאי.

4. פיתוח מקצועי

- למנהלי החוות: תתקיים השתלמות במהלך שנת הלימודים תשפ"א בהתאם לתאריכים שישלחו במייל ויופיעו באתר המקצוע.
- מפגשי קהילות מורי החוות יתקיימו בימי ראשון, פרטים יפורסמו באתר המקצוע.

6. חומרי למידה

רשימת ספרי הלימוד נמצאת באתר המקצוע בלשונית יסודי וחיבות ביניים- חומרי למידה

7. העברות תקציביות

כל ההנחיות מופיעות באתר המקצוע בלשונית משולחן המפמ"ר- טפסים ונשלחות במייל חשוב לקחת בחשבון את הצפי לקיצוצים ולהתארגן בצורה יעילה וחסכונית.

8. פעילות ארצית לתלמידי החוות

פעילות ארצית של תלמידי החוות לחינוך חקלאי תתקיים ביום שלישי כ"ה אדר תשפ"א, 9.3.20. בשל המצב אנו נערכים למפגש מקוון. אנחנו מקווים מאוד שתהיה אפשרות לקיום פעילות משותפת של כלל התלמידים פנים אל פנים

9. פיקוח והדרכה

הרשימה המלאה מופיעה באתר המקצוע בלשונית יסודי וחיבת ביניים- פיקוח ביסודי ובחט"ב

שנת לימודים פורייה, בטוחה ובעיקר בריאה!

יואל אבני

מפמ"ר חקלאות

מפקח על החוות לחינוך חקלאי

העתקים:

ד"ר מירי שליסל- יו"ר המזכירות הפדגוגית
אילנה נולמן- מנהלת המינהל לחינוך התיישבותי
דליה פניג- ס. יו"ר המזכירות הפדגוגית
ד"ר גילמור קשת מאור- מנהלת אגף א' למדעים
דוד גל- מנהל אגף הבחינות
ראובן לייבל- מפקח המחוז, המינהל לחינוך התיישבותי
יעקב שבות- מחמ"ד, המינהל לחינוך התיישבותי
ד"ר שוש נחום, סמנכ"ל בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי
דסי בארי, מנהלת אגף א' לחינוך העל יסודי, המינהל הפדגוגי
ד"ר אורנה שמחון- מנהל מחוז צפון, יו"ר הוועדה לתקנון החוות
מוהנא פארס, מנהל אגף תכניות לאומיות מערכתיות ופריקטים, המזכירות הפדגוגית
ד"ר רוחמה ארנברג- מפקחת ת"ל, המזכירות הפדגוגית
ד"ר הדר הלר- מנהלת מרכז המורים לחקלאות

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' למדעים
הפיקוח על הוראת החקלאות

ד"ר שדאד אבו פול- מפקח כולל, מפקח חקלאות וסביבה במינהל לחינוך התיישבותי
גיאן אטלי- המפקח על המשק החקלאי
סאמיה אבו חיט- מפמ"ר מדעי הסביבה
חני פלג- ממונה ארצית על החינוך לקיימות
מנהלי המחוזות
שוש נגר, מ"מ מנהל מינהל החינוך הדתי
מר עבדאללה ח'טיב- מנהל אגף א' חינוך במגזר הערבי
גבי איה חיראדין- מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ'רקסי
ד"ר מוחמד אלהיב- מנהל אגף חינוך במגזר הבדואי
ד"ר חוסאם דיאב, מפקח המדעים במגזר הערבי